

УДК 004.087:339.338(477)

Меджибовська Наталія Семенівна

д. е. н., професор кафедри
економічної кібернетики та інформаційних технологій,
Одеський національний економічний університет (Україна)

ПУБЛІЧНІ ЗАКУПІВЛІ В УКРАЇНІ: АНАЛІЗ ЗА ПРОДУКТАМИ ЗАКУПІВЛІ

JEL classification: H570; M210

Дослідження присвячено аналізу публічних закупівель з точки зору основних напрямків закупівель за кодами CPV (The Common Procurement Vocabulary – англ., єдиний закупівельний словник) за основними процедурами закупівлі. За даними професійного модуля аналітики ProZorro, найбільш затребуваними процедурами в 2019 році були допорогові закупівлі, процедури звітування про укладений договір та відкриті торги (за кількістю тендерів). За параметром очікуваної вартості найбільша частка всіх закупівель припадає на відкриті торги із публікацією англійською мовою, далі – відкриті торги та процедури звітування про укладений договір, що є одними з найуживаніших за параметром кількості тендерів (табл. 1). Тому для подальшого аналізу ми обрали саме вищеназвані процедури закупівлі.

Таблиця 1

Структура публічних закупівель в 2019 році за параметрами кількості тендерів
та очікуваної вартості закупівель, %

Процедура закупівлі	За кількістю тендерів	За очікуваною вартістю
Допорогова закупівля	10,81	4,24
Процедура звітування про укладений договір	77,14	19,45
Переговорна процедура	2,22	10,00
Переговорна процедура за нагальною потребою	2,12	8,53
Відкриті торги	7,14	23,36
Відкриті торги із публікацією англ. мовою	0,42	31,40
Переговорна процедура (для потреб оборони)	0,12	2,44
Е-каталоги	0,03	0,00
Закупівля за рамковою угодою	0,00	0,02
Конкурентний діалог: етап 2	0,00	0,04
Конкурентний діалог з публікацією англійською мовою: етап 2	0,00	0,51

Джерело: [1]

Аналіз зроблено як за усіма закупівлями, так і за закупівлями, переможцями яких було обрано фізичних осіб-підприємців (ФОП). Важливість виокремлення ФОП обумовлена декількома причинами. По-перше, ФОП є представниками малого та середнього бізнесу, який відіграє важливу роль в економіці, впливає на економічний розвиток країни, на насичення ринку товарами належної якості, створення нових додаткових робочих місць, тобто вирішує багато економічних, соціальних та інших проблем. По-друге, ФОП є найчисельнішою категорією суб'єктів підприємницької діяльності – за даними Державної служби статистики України, на їх частку припадає 80,40% кількості всіх суб'єктів підприємництва України і 8,40% загального обсягу реалізованої продукції, товарів та послуг. За структурою, 99,98% від кількості усіх ФОП є представниками малого підприємництва, і тільки 0,02% – середнього бізнесу (за обсягом реалізованої продукції – 97,06% та 2,94% відповідно) [2]. По-третє, участь дрібних підприємців у системі публічних закупівель ProZorro сприяє підтримці конкурентного тону в закупівлях і, в результаті, призводить до зниження закупівельних цін та, зрештою, до економії коштів платників податків. По-четверте, аналіз діяльності підприємств, які також є представниками МСБ, в якості постачальників ProZorro ускладнений унаслідок того, що на даний момент їх неможливо виокремити серед всіх учасників публічних закупівель. Виокремлення ФОП в публічному модулі аналітики

ProZorro здійснювалося за їх назвою, що містить відповідне семантичне ядро українською чи російською мовою («ФОП», «ФЛП», «фізична особа-підприємець», «підприємець» тощо).

Для аналізу було обрано вимір «договори», тобто заключного етапу закупівельного процесу. Вважаємо, що аналіз саме за цим виміром більш повно відображає реальну картину господарських відносин, які встановлено між державним замовником і постачальником товарів/послуг.

На першому етапі були зібрані дані про укладені договори в розрізі агрегованих підрозділів CPV лота. Далі, розраховано питому вагу кожного з підрозділів та обрані по три найбільших категорії за параметрами кількості договорів та їх поточної суми. На третьому етапі отримані дані були зібрані в єдину площину за усіма постачальниками і окремо для ФОП і підраховано «рейтинг» окремих підрозділів CPV лота за їх наявністю в трійці лідерів за питомою вагою по параметрах кількості договорів та їх суми. Таким чином, подальший аналіз здійснювався за найбільш «популярними» підрозділами CPV.

Результати дослідження дозволили зробити низку важливих висновків:

– лідером серед підрозділів CPV за параметрами кількості договорів і їх поточної суми є будівельні роботи та поточний ремонт, наступною за популярністю категорією – продукти харчування, напої, тютюн та супутня продукція. По даних підрозділах CPV тенденції участі ФОП співпадають із загальними тенденціями як в цілому по системі, так і за найбільш поширеними процедурами закупівлі;

– очікувано, що нафтопродукти, паливо, електроенергія та інші джерела енергії стали тією категорією товарів, в яких ФОП не є лідерами. Однак ми виявили ті підрозділи CPV, що є специфічними для ФОП. Це сільськогосподарська, фермерська продукція, продукція рибальства, лісівництва та супутня продукція; меблі (у тому числі офісні меблі), меблево-декоративні вироби, побутова техніка (крім освітлювального обладнання) та засоби для чищення; готельні, ресторанный послуги та послуги з роздрібною торгівлі; транспортні послуги (крім транспортування відходів); послуги у сфері сільського господарства, лісівництва, рослинництва, водного господарства та бджільництва. Цілком очевидно, що ФОП мають потужний потенціал у постачанні перелічених товарних категорій та послуг для державних установ;

– щодо процедур відкритих торгів із публікацією англійською мовою, ФОП є лідером в наданні цілої низки послуг, серед яких найбільша питома вага по обох параметрах припадає на готельні, ресторанный послуги та послуги з роздрібною торгівлі. Також в лідери потрапили послуги у сфері сільського господарства, лісівництва, рослинництва, водного господарства та бджільництва; транспортні (крім транспортування відходів). Більш того, названі підрозділи CPV виявилися специфічними для ФОП (раніше не фігурували серед лідерів в жодній з раніше розглянутих категорій). Вважаємо, що ці напрямки є викликами для ФОП у сфері публічних закупівель.

Таким чином, нами було виокремлено напрямки найбільш типових предметів закупівлі, які ФОП здатні постачати державним установам, а також ідентифіковано ті підрозділи CPV, що мають потенціал для поглиблення участі ФОП в публічних закупівлях.

Література

1. *Професійний модуль аналітики*. URL: <http://bipro.prozorro.org> (дата звернення: 08.04.2021).
2. *Економічна статистика. Економічна діяльність. Діяльність підприємств* / Державна служба статистики України : сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 08.04.2021).

УДК 334.716:65.012.45

Орлик Оксана Володимирівна

*к. е. н., доцент кафедри економічної кібернетики та інформаційних технологій,
Одеський національний економічний університет (Україна)*

ТЕНДЕНЦІЇ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

JEL classification: L860; M210

Сьогодні одним з найважливіших завдань вітчизняних підприємств є впровадження у свою діяльність сучасних інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), які відіграють важливу роль